

VAJDASÁG AGRÁRIPARA A KÖZÉPTÁVÚ TERVIDŐSZAK NEGYEDIK ÉVÉBEN

Az agráripari komplexum 1976 és 1980 közötti fejlesztéséről szóló tartományi társadalmi megállapodás a mezőgazdasági termelés évi 5 százalékos és az élelmiszeripari termelés évi 9 százalékos növekedését irányozza elő.

A középtávú tervidőszak első három évében *pozitív eredményeket értünk el a társadalmi-gazdasági viszonyok fejlesztésében*. Intenzívek a munka és eszköztársításon alapuló öngazgatási szervezkedés folyamatai. Vajdaság tíz nagy agráripari rendszerén belül társult a tartományi élelmiszertermelők 80 százaléka és jelenleg is folyamatban van a tartós együttműködésen és jövedelmi viszonyokon alapuló további társulás.

Az eltelt időszakban a mezőgazdasági termelés évi átlaga 3 százalékkal növekedett, az élelmiszeripar fejlődése pedig elérte az évi 10,6 százalékot. Más szóval a mezőgazdaság fejlődési üteme 2 százalékkal kisebb a tervezettnél, míg az élelmiszeripari termelés 1,2 százalékkal túlszárnyalta a tervezett szintet. Némely termékek gyártása már is elérte az 1980-ra tervezett szintet, más termékek esetében pedig megközelítette a jövő évre tervezett mennyiséget. Ugyanakkor — mindennek eredményeképpen — csökken az ország behozatala, és növekszik a kivitelre kerülő élelmiszer mennyisége.

Az elmúlt három év során a társadalmi megállapodás valóra váltásával Vajdaság jelentősen hozzájárult az egész ország agrárpolitikájának megvalósításához. A tartomány részaránya néhány fontosabb agráripari kultúra termesztésében országos szinten a következőképp alakult: hazánk össz búzatermelésének 36 százalékat, kukoricatermelésének körülbelül 38 százalékat, cukorrépa-termelésének 66 százalékat, a napraforgótermés 80, a szója termés 76, a főzelékféle termesztés 25, a gyümölcs-termesztés 10, a komlótermelés 40, továbbá a hústermelés 20, a tejtermelés 8, a cukortermelés 60, az étolajtermelés 73, a margaringyártás 51 százalékat, ezenkívül a hal- és húsfeldolgozás 40, a liszttermékek 36, a tésztaféleségek 24, a konzervált főzelékfélék 27, a keményítőgyártás

100, az állati takarmányok közül 20 és végül a sörttermelés körülbelül 16 százalékát Vajdaság agráripára adja.

Vajdaságban érezhetően érvényre jut a mezőgazdasági termelés árujellege. Felvásárlásra kerül az össz búzatermelés mintegy 85, a kukorica-termelés 35, az árpatermelés 50, a cukorrépa-, a napraforgó-, a szója-, a kender-, a komló- és dohánytermés 100 százaléka; ezenkívül a tejtermelés körülbelül 50 és gyapjútermelés 40, valamint hízott sertések 85 és a hízott szarvasmarhák csaknem száz százaléka.

Az össz mezőgazdasági termelést tekintve az állattenyésztés átlagon felüli fejlődést ért el, míg a mezőgazdaság többi ága átlagban nem érte el a tervezett fejlődési szintet. Sajnos, már az idei év első néhány hónapjában csökkenő irányzatot mutat az állattenyésztés is, ami arra utal, hogy még mindig nem teremtettük meg a tenyésztéshez szükséges szilárd föltételeket. Ez a helyzet a magángazdaságokat érinti leginkább, mivel a piaci felesleg nagyobb részét a magánszektor adja, és csak kisebb részét a társadalmi szektor.

A mezőgazdaság szerkezetének megváltoztatásában is pozitív eredményeket értünk el. A mezőgazdasági termelésben nőtt az állattenyésztés részaránya, a növénytermelésben pedig csökken a búza vetésterülete a napraforgó, cukorrépa, szója, takarmány- és az ipari növények javára. Már az idén Vajdaságban szinte minden negyedik termőhektáron, valamilyen ipari növényt termesztenek a gazdaságok. A társadalmi szektorban ez az arány még ettől is kedvezőbb, szinte minden harmadik hektáron ipari növényt vetettek. A primáris mezőgazdasági termelés átszervezésének folyamata azonban még így is lassú ütemű kiváltképp a magánszektorban. Ez már az idén is nehézségeket okozhat a feldolgozóüzemek nyersanyagellátásában, különösen a cukorgyárak, főzelék- és gyümölcsfeldolgozók, valamint a takarmánykeverők ellátásában. Ezáltal, közvetve, nehézségek merülhetnek fel az állattenyésztésben, a hús- és tejiparban.

Az első három évben lemaradás tapasztalható az agráripari beruházások terén is. Különösen szembeötlő a primáris mezőgazdasági termelésbe végzett beruházások lemaradása. A mezőgazdasági állóeszközökbe fektetett társadalmi eszközök évi 5,4 százalékos növekedése tulajdonképpen 8,3 százalékkal kisebb a tervezettnél. Az élelmiszeriparban végzett beruházások növekedése ettől nagyobb, elérte a 8,8 százalékot, de még így is 0,6 százalékkal elmarad a tervezett mögött.

A beruházásban tapasztalt lemaradás, közvetlenül kihat a mezőgazdasági termelés átszervezésének ütemére és a termelés fokozására. A lemaradásnak több oka van Ezek közül a legjelentősebbek: az agráripari komplexum akkumulatív képességének csökkenése; a beruházási eszközök jelentős vételét a közös érdekű beruházásokba, vagyis az élelmiszeripari kapacitások építésére fordítottuk; a mezőgazdasági társultmunkaszervezetek gyakran nem rendelkeznek megfelelő fejlesztési programokkal, olyan beruházási tervekkel, amelyek elősegíthetnék a mezőgazdaság strukturális átszervezését

A mezőgazdasági és az élelmiszeripari termékek előállítására tulajdonképpen kedvező ütemben növekedett, de ez nem járt együtt a jövedelem megfelelő arányú növekedésével, a pénzügyi eredmények nem alakultak ugyanilyen kedvezően, ami szükségszerűen az agráripár akkumulatív és reprodukciós képességének csökkenését vonta maga után.

Az agráripári munkaszervezetek helyzete mind a primáris, mind pedig a secundáris elosztásban súlyosbodott. Ennek következménye többek között az is, hogy az 1977. évihez viszonyítva a mezőgazdasági munkaszervezetekben 123,8 százalékkal, az élelmiszeripárban pedig 29,3 százalékkal növekedtek a veszteségek. Tegyük hozzá, hogy ugyanakkor a veszteségek a tartomány iparában 23 százalékkal csökkentek. A helyzet súlyosbodását méginkább illusztrálja az, hogy amíg tavaly az agráripár veszteségei növekedtek az összbevétel a társadalmi szektorban 12,5%-kal, az élelmiszeripárban 9%-kal, az agráripár egészében átlagosan 11,5 százalékkal volt nagyobb a korábbi évitől, ugyanakkor a tartomány összgazdasága 22,6%-kal, ipára pedig 16,9 százalékkal növelte összbevételét. Az agráripári komplexum összjövedelmének részaránya a tartomány gazdaságában 29,6 százalékról, 1978-ban 27 százalékra csökkent.

A termelési költségek dinamikus és az összbevétel alig érezhető növekedése miatt az agráripári komplexum tavaly mindössze 4,3 százalékkal növelte jövedelmét: ebből a mezőgazdaság 3,8 százalékkal, az élelmiszeripár pedig 5,8 százalékkal. A tartomány összgazdasága jövedelmének 28,9 és az ipár jövedelmének 27,1 százalékos növekedéséhez viszonyítva ez igen kevés.

Az agráripári komplexum helyzete a secundáris elosztásban is súlyosbodik. Jövedelméből az általános és közös fogyasztásra tavaly 26,4 százalékot juttatott, ami 39,7 százalékkal nagyobb mint a tartomány egyéb gazdasági ágazataiban. Az agráripári ágazatokon belül is legtöbbit az élelmiszeripár juttatott az általános és közös fogyasztásra, ami nem kevesebb mint 32,3%.

A jövedelem ilyen arányú megoszlása 6,6 százalékkal csökkentette az agráripári komplexum felhalmozó képességét. A mezőgazdaságban 3,3, az élelmiszeripárban 27,8 százalékkal. Ugyanakkor az ipárban a felhalmozó képesség 9,5 százalékkal növekedett.

Nemcsak a mezőgazdaság és élelmiszeripár felhalmozó képessége, hanem reprodukciós képessége is csökkent. 1978-ban egyszerű és bővített újratermelésre 3,2 százalékal kevesebbet fordíthat a vajdasági agráripár mint 1977-ben. Ezzel ellentétben az ipárban 14,8 százalékkal több újratermelésre.

A kedvezőtlen gazdálkodási föltételek, amelyek részben a kedvezőtlen időjárási viszonyoknak is tulajdoníthatók hozzájárultak ahhoz, hogy tavaly több mezőgazdasági vállalat zárta veszteséggel az évet. A veszteségek az agráripári komplexumban 50 százalékkal nagyobbak az 1977. évinél, azaz 471 millió dinárt tesznek ki. Ez a tartomány veszteségeinek 49 százaléka. Itt ki kell hangsúlyozni, hogy veszteséggel zárták az

évet olyan társultmunka-alapszervezetek is, amelyek egyébként kiváló termelési eredményeket értek el (például a cukorgyárak).

A fejlesztési tervekben vázolt célkitűzések részleges és késve történő megvalósítása, valamint a kedvezőtlen időjárási viszonyok okozták elsősorban, hogy az élelmiszertermelés lendületes növekedése ellenére is súlyosbodott az agráripár gazdasági helyzete.

Az élelmiszertermelés célkitűzéseinek a megvalósítását, az említettek mellett hátráltatta az is, hogy késve hoztuk meg az agráripári komplexum 1976—1980-as időszakra vonatkozó fejlesztési tervéről szóló szövetségi társadalmi megállapodást, valamint a tartomány ugyanerre az időszakra szóló társadalmi megállapodást. Az említett dokumentumokat 1977 közepén fogadták el az illetékes szövetségi és tartományi szervek, ami annyit jelent, hogy addig a korábbi öt megállapodás mércéi érvényesültek.

Az agráripári komplexum és az élelmiszertermelés célkitűzéseinek megvalósítását negatívan befolyásolták a következők is: nem kötöttünk hosszú távra szóló öngazgatási megegyezéseket, amelyeknek a lényege az lett volna, hogy az élelmiszertermelők ismert vevők számára termeljenek; nem valósult meg a beruházási terv, az árpolitika és a terményárak kompenzálásáról szóló megállapodás, az élelmiszerfogyasztás és tartalékolás terve, az anyagi tartalékok fejlesztésének és az élelmiszer kivitelének a serkentését szolgáló intézkedések meghozatala és végrehajtása.

Az élelmiszertermelésben megmutatkozott nehézségek leküzdéséhez az agráripári komplexumban tovább kell növelni a termelékenységét, ki kell alakítani az öngazgatási és jövedelmi viszonyokat, eredményesebben kell kihasználni a még fel nem telt tartalékokat (elsősorban az öntözés nyújtotta lehetőségeket), ki kell alakítani az élelmiszertermelők és a rokon gazdasági ágazatok helyes jövedelmi viszonyait, idejében és következetesen meg kell valósítani az agráripár fejlesztéséről szóló tervfeladatokat. Az említettek a tömegesebb földművestársulás, az élelmiszertermelési program, a középtávú fejlesztési terv megvalósításának előfeltételei.

Rezime

Agroindustrijski kompleks Vojvodine na početku čevrte godine srednjoročnog plana

Autor članka ukazuje na to da u prve tri godine srednjoročnog plana postignuti su značajni rezultati u razvoju društveno-ekonomskih odnosa u poljoprivredi i u oblasti proizvodnje hrane u celini. U proteklom periodu prosečna stopa rasta poljoprivredne proizvodnje iznosila je 3% umesto planiranih 5%; a u prehrambenoj industriji bila je 10,6% umesto planiranih 9%. Učešće Vojvodine u proizvodnji nekih važnijih proizvoda Jugoslavije je isto poraslo.

U ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji stočarstvo je omalo nadplanski rast, dok su ostale grane poljoprivrede ostvarile nižu prosečnu godišnju stopu od planiranih.

U pogledu prestrukturiranja poljoprivredne proizvodnje postignuti su pozitivni rezultati. Međutim ostvareni proizvodni rezultati u poljoprivredi i prehrambenoj industriji znatno su povoljnije od ostvarenih finansijskih rezultata, što utiče na slabljenje akumulativne i reproduktivne sposobnosti proizvođača hrane. Položaj agroindustrijskog kompleksa se pogoršava i u primarnoj i u sekundarnoj raspodeli.

U prve tri godine srednjoročnog plana došlo je do zaostajanja investicija u agroindustrijskom kompleksu i do smanjenja učešća oblasti proizvodnje hrane u ukupnim društvenim investicijama u osnovna sredstva. To ima direktan uticaj na tempo prestrukturiranja i intenzifikaciju poljoprivredne proizvodnje.

Autor ukazuje na one faktore koji negativno utiču na dalji razvoj agroindustrijskog kompleksa i realizaciju ciljeva srednjoročnog plana, a i na mere koje treba preduzeti u cilju prevazilaženja teškoća u kojima se nalaze proizvođači hrane.

Summary

Agroindustrial Complex of Vojvodina Starting the Fourth Year of the Medium Term Plan

The author of this article points out that during the first three years of the plan important results were achieved in the sphere of socio — economic development in agriculture and foodprocessing. In the past period the average rate of agricultural production growth was 3% instead of 5% foreseen by plan, in food — processing 6% instead of 9%. The contribution of Vojvodina to the production of important products of Yugoslavia shows a development, too.

In the total agricultural production cattle breeding exceeded the plan while the other agricultural branches realized a lower rate.

Concerning the restructuring of agricultural production, good results are achieved. However these realized results in agriculture and foodprocessing are much more satisfying than the financial results, which effects the possibility of accumulation and reproduction in foodprocessing. The position of the agricultural complex is getting worse both in primary and secondary distribution.

In the first three years of the mediumterm plan it came to a drop back in investments to resources. That effects directly the speed of restructuring and intensification of agricultural production.

The author points out the facts that negatively effect the further development of the agroindustrial complex in realizing it's aims, and the measures that are to be taken in order to overcome the difficulties in foodprocessing.